

ПОЛІТИЧНІ РЕЖИМИ: ПРОБЛЕМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ТА ЕТНІЧНИХ КОНФЛІКТІВ

УДК [316.46.058.4:316.462]

Гомза І. А.

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ, ІНФРАСТРУКТУРНА ВЛАДА ТА СЕПАРАТИЗМ В АВТОРИТАРНИХ РЕЖИМАХ

У статті показано, що авторитарні режими не конче є централізованими, тобто нефедеративними та неконсультативними політичними системами. На прикладі авторитарних режимів доведено, що інфраструктурна влада є важливим чинником мінімізації політики незгоди, який є функціонально незалежним від рівня децентралізації.

Ключові слова: авторитаризм, децентралізація, потенціал держави, інфраструктурна влада, політика незгоди.

Вступ

Впровадження реформ місцевого самоврядування та адміністративно-територіального устрою держави, спрямованих на децентралізацію влади в Україні, викликало широкий резонанс у суспільстві загалом і фаховому середовищі зокрема. Поряд зі сподіваннями, які покладаються на децентралізацію, висловлюється занепокоєння, що цей процес несе низку загроз, а саме: посилення влади олігархів у регіонах [2], зростання загрози сепаратизму [1], «радикалізація політичних об'єднань, які представляють інтереси меншин... та зниження якості місцевого управління та легітимності прийнятих рішень» [3]. Вказані занепокоєння вкорінені в переконання, начебто спроможність держави регулювати політичні процеси, а відтак і обмежувати відцентровий і деструктивний вплив небажаних елементів у регіонах, прямо корелює з рівнем централізації.

У повній протилежності до зазначеного переконання я припускаю, що *децентралізація та рівень контролю держави над політичними процесами є незалежними категоріями, оскільки спроможність держави регулювати політичні процеси залежить від рівня інфраструктурної влади*. Цю гіпотезу буде перевірено на прикладах авторитарних режимів.

© Гомза І. А., 2015

Концентрація на авторитарних режимах пояснюється двома факторами. (1) На відміну від усталених демократій, зосереджених у єдиному культурно-географічному ареалі, авторитарні режими характеризуються географічною, економічною та соціальною розмаїтістю, а тому пропонують більш репрезентативну вибірку. (2) Авторитарному режиму як науковій категорії часто приписують високу централізацію, чим начебто пояснюється високий контроль держави над суспільним життям. Відповідно, вивчення авторитарних режимів дасть змогу підтвердити або спростувати існування каузального зв'язку між централізацією та посиленням державної влади.

Потенціал держави та інфраструктурна влада

Коли в українському суспільстві лунає занепокоєння, начебто децентралізація посилить олігархів і сепаратистів в окремих регіонах, з наукової точки зору висловлюється припущення, що децентралізація негативно вплине на таку характеристику, як *state capacity* («потенціал держави»). Це поняття набуло широкого вжитку після відродження інтересу до ролі держави в політичних процесах, яке ознаменувало «повернення держави назад» [7] у політичну науку.

Концептуалізоване Органскі та Куглером [30], Мігдалем [25] і Айкенберрі [17], воно описує *спроможність державних інститутів ефективно впроваджувати поставлені завдання*.

Тіллі вписав поняття потенціалу держави в дослідницьку програму реляційного реалізму, визначивши його як «міру впливу державних агентів на наявні недержавні зв'язки, ресурси та їхній розподіл» [36, с. 16]. Зміщення акценту важливе, оскільки в такій інтерпретації потенціал держави відіграє роль фактора, що визначає: (1) яким чином власне недержавні актори здійснюють вплив на державну політику; (2) як ці актори проявляють і захищають свої інтереси; (3) яким є рівень автономності недержавних акторів від державної політики. Інакше кажучи, потенціал держави – це індикатор вірогідності, інтенсивності та динаміки політики незгоди, зокрема й формування регіональних осередків сепаратизму. Положення про каузальний зв'язок між слабкістю держави та появою/посиленням етнічних чи релігійних сепаратистів знайшло підтвердження в низці досліджень [12; 18; 40].

Для емпіричного підкріплення евристично-пояснювальних компонентів моделі потенціал держави потребував чітких засобів вимірювання. Після інтенсивних пошуків наукова спільнота сформулювала низку конвенційних інструментів вимірювання потенціалу держави: фіскальна спроможність [39], здатність встановлювати і підтримувати соціальний порядок [21], військова міць держави [15; 16], професіоналізм бюрократичного апарату [8; 11], спроможність надавати публічні блага [5].

Кочер, однак, звернув увагу на тавтологічний характер вказаних індикаторів: вони самостійно пояснюють політичні процеси без надлишкового звертання до потенціалу держави, тоді як центральний аргумент – теза про «слабкість держави не може слугувати поясненням, адже повинна бути об'єктом пояснення» [19, с. 144]. З огляду на справедливість критичних зауважень, більш переконливо здатність державного апарату регулювати соціальні й політичні процеси пояснює модель «інфраструктурної влади» М. Манна. Інфраструктурна влада – це «спроможність держав проникати в громадянське суспільство та впроваджувати політичні рішення логістичними методами» [23, с. 189]. Попри позірну подібність визначень «інфраструктурної влади» і «потенціалу держави», перевага Манна полягає в ґрунтовному поясненні природи інфраструктурної влади.

Остання забезпечується чотирма техніками [23, с. 192]: (1) надання централізовано організованих послуг (промислових товарів, продуктів

харчування, джерел енергії та медицини) за допомогою регульованого механізму розподілу праці; (2) забезпечення загальної грамотності населення, що уможливило розуміння кодифікованої правової системи, яка уособлює державу; (3) встановлення єдиної системи вимірювання, що стимулює торгівлю; (4) створення та підтримка транспортної мережі. Відповідно, інфраструктурну владу варто розуміти як *творення комплексу послуг, які змінюють повсякденне життя населення і користуючись якими громадяни стають більш залежними від держави*. Відтак, держава створює інфраструктуру не через свій природний альтруїзм, а тому, що інфраструктурна влада є виграшною стратегією легітимації політичного режиму, який представляє державу.

Поглиблюючи теорію, фом Хау наголошував, що інфраструктурна влада закладає основу культурного апарату, що «сприяє циркуляції створених державою ідеологічних продуктів» [38, с. 340], а тому може використовуватися для конструювання ідентичностей. Інакше кажучи, загальна освіта, грамотність, засоби масової інформації та кіноіндустрія є важливими інструментами символічної легітимації влади панівних еліт.

Схильність еліт використовувати матеріальний і символічний компоненти інфраструктурної влади для збільшення легітимності не залежить від типу політичного режиму [13; 15]: поряд із демократичними режимами з сильною інфраструктурною владою (США) існують демократичні режими зі слабкою інфраструктурною владою (Україна), а також інфраструктурно сильні й слабкі авторитарні режими (див. нижче).

Я вважаю, що між рівнем централізації та рівнем інфраструктурної влади кореляція також відсутня: хоч дослідники і визнають, що територіальне проникнення інфраструктурної влади може варіюватися [33, с. 242], глибина проникнення інфраструктурної влади не залежить від державного устрою, а децентралізація не обов'язково призводить до зменшення легітимності режиму.

Це твердження можна перевірити таким чином: оскільки інфраструктурна влада робить громадян більш залежними від держави та посилює вплив державних агентів на недержавних акторів, то інтенсивна політика незгоди, особливо в насильницькій формі, може слугувати індикатором слабкості інфраструктурної влади. Інакше кажучи, я очікую, що *інтенсифікація політики незгоди свідчить про зменшення інфраструктурної влади* (головний пояснювальний механізм). Конкурентне пояснення натомість передбачає *існування прямої залежності між децентралізацією та*

інтенсифікацією політики незгоди (альтернативний пояснювальний механізм). Отже, потрібно перевірити, чи спостерігається кореляція між (1) проявами політики незгоди та (2-а) розвитком інфраструктури чи (2-б) рівнем централізації авторитарних режимів.

Централізація авторитарних режимів

Певним авторитарним режимам притаманний високий рівень централізації. Наприклад, Індонезія в часи Сухарто, Алжир Бумедьєна чи Парагвай Стреснера були централізованими, оскільки, по-перше, вони суттєво обмежували вплив регіонів на державну політику, тобто були *нефедеративними*; по-друге, більшість політичних рішень приймалися виключно центральними інституціями без урахування бажань населення, тобто ці режими були *неконсультативними*. Відповідно до конвенційної точки зору, внаслідок поєднання нефедеративності та неконсультативності, а відтак високого рівня централізації, режими Сухарто, Стреснера та Бумедьєна контролювали соціально-політичні процеси та мінімізували політику незгоди, а тому перший був одним з найбільш тривалих авторитарних режимів у Південно-Східній Азії, другий став найдовшим правлінням військової хунти в Латинській Америці, а третій виявився одним з найстабільніших популістських режимів у арабському світі.

Утім, якщо централізація є необхідною запорукою стабільності та витривалості авторитарних режимів, досвід Китайської Народної Республіки після приходу до влади Ден Сяопіна є парадоксальним, стабільний і тривалий однопартійний популістський авторитарний режим у КНР є федеративним і консультативним.

Хоча номінально КНР є унітарною республікою, федеративний характер КНР проявляється у значному рівні фактичної автономності регіонів. Відповідно до статті 31 Конституції КНР, «держава має право створювати за потреби спеціальні регіони» [10], тож наразі країна складається з 22 провінцій, 5 автономних регіонів (Сінцзян-Уйгурський, Тибетський, Нінся-Хуейський, Гуансі-Чжуанський та Внутрішня Монголія), 4 міст із прямим підпорядкуванням (Пекін, Тяньцзін, Шанхай і Чунцін) та 2 спеціальних регіонів (Гонконг і Макао).

Спеціальні й автономні регіони користуються широким спектром прав і свобод. Наприклад, відповідно до статті 22 Основного Закону особливого адміністративного регіону КНР Гонконгу, жодне міністерство КНР чи

керівництво провінційного чи муніципального рівня не має права втручатися в адміністрування в Гонконзі, а статті 136-141 окремо наголошують, що влада Гонконгу самостійно визначає політику в галузі освіти, науки, медицини та технології [35]. Більше того, Гонконг має власні поштову систему, транспортну інфраструктуру, незалежний виконавчий і законодавчий органи та право на автономне проведення зовнішньої політики в питаннях торгівлі та видачі віз. Автономні регіони користуються дещо меншими, але широкими самоврядними правами, а тому Йонгніань Жен справедливо визначає державний устрій КНР як «фактичний поведінковий федералізм» [43, с. 217], адже в країні існує ієрархічна політична система з особливими повноваженнями та правом остаточного рішення на локальному рівні; центральний національний уряд не має можливості одноосібно нав'язувати рішення локальним адміністраціям чи змінювати їхні рішення; провінції є економічно самоврядними одиницями.

Останній пункт особливо важливий, адже окреслює масштаб економічної децентралізації в КНР: 70 % державних витратів припадає на регіони, регіональні еліти контролюють значну частку фінансового фонду КНР, а централізована планова економіка перестала бути доміантною економіко-виробничою моделлю, адже економічна активність визначається принципами ринкової доцільності, суть якої окремо встановлюється на рівні одного зі 120 міських округів спеціального значення, в яких зосереджено промислову потугу КНР.

Ще одна риса сучасного авторитаризму в КНР – це збільшення масштабу консультативності та творення спеціалізованих інститутів, які функціонують як механізм зв'язку між населенням і режимом. Найважливішим з них є змагальницькі вибори депутатів і старост на рівні селищних рад. Відповідно до висновків науковців, впровадження цього механізму «започаткувало поступовий перехід від режиму відсутності демократії до формалістичної демократії, а згодом до напівдемократії та навіть повноцінної селищної демократії на місцях» [14, с. 215].

Отож, КНР виявляється федеративним консультативним авторитарним режимом з високим рівнем економічної децентралізації. Децентралізація, втім, не була характерною рисою режиму: її ініціювали на 12-му З'їзді КПК (вересень 1982 р.), коли партійне керівництво відкрито визнало рівень корупції, відчуження населення й економічну неефективність режиму. Усвідомлення проблем було одним з головних поштовхів

до прийняття нової Конституції, що заклала основу децентралізованої політичної системи. Ініціативи з формування спеціальних економічних зон не лише покращили економічну ситуацію в КНР, але й дали підставу регіональним елітам вбачати в центральному уряді головного захисника регіональних інтересів [42, с. 59], посилили переконання локальних адміністраторів, начебто їхні кар'єри залежали від апарату КПК [20, с. 149], та посилили легітимність режиму [9, с. 1504]. Особливо показовим став вплив децентралізації на загрозу широкомасштабних етнічних повстань, адже надання прав реальних автономій великим прикордонним територіям, заселеним переважно етнічними меншинами, зменшило мобілізаційний потенціал сепаратистських рухів. Автономізація регіонів також посилила символічну легітимацію режиму, адже дала можливість використовувати образи «задоволених, заможних і відкритих до співпраці етнічних меншин, які процвітають за соціалістичного ладу» [37, с. 100].

Інфраструктурна влада і децентралізація

Приклад КНР переконливо демонструє, що, на противагу поширеній точці зору, централізація не є визначальною характеристикою авторитарних режимів. Більше того, децентралізація авторитарних режимів не обмежується випадком КНР. За формальною ознакою – конституційно прописаний федеративний устрій – децентралізованими є Малайзія М. Махатхира, Мексика в часи домінування Революційно-інституційної партії, сучасні ОАЕ та Ефіопія, Уганда М. Обота, Нігерія між 1960–1967 рр. Безперечно, номінальні федерації можуть бути централізованими, як свідчить приклад Російської Федерації В. Путіна, проте всі перераховані вище приклади справді відзначалися низьким ступенем контролю політичного центру над регіонами.

Діяльність регіональних еліт, утім, проявлялася в достатньо відмінних формах: якщо в КНР чи Мексиці доступ до локальних осередків влади потенційно небезпечним акторам обмежено, етнічні групи здебільшого вважали існування режиму вигідним для себе, а тому не вдавалися до сепаратизму, то в Ефіопії вже протягом довгого періоду діє низка сепаратистських рухів (найбільш потужний – Фронт визволення Оромо), а міжетнічне протистояння в Нігерії дало поштовх у 1967 р. до Першої громадянської війни, наслідками якої стала подальша дестабілізація політичної системи

та перманентна неспроможність держави контролювати сепаратистів (Рух за виживання людності Огоні) та релігійних екстремістів (Боко Харам).

Відповідно, певні децентралізовані авторитарні режими контролюють політику незгоди, а інші – ні. Ця дихотомія притаманна і централізованим авторитарним режимам. Наприклад, Габон за 41 рік правління О. Бонго завдяки формуванню єдиної партії, створенню потужної армії, маніпуляції релігійними уявленнями підданих та високій ренті з продажу нафти [28, с. 57] перетворився на центр політичної стабільності в Екваторіальній Африці. Останнє твердження засвідчує той факт, що протягом перебування Бонго при владі – найтривалішого одноосібного правління в Субсахарській Африці – він майже не стикався з проявами політики незгоди на етнічному чи релігійному ґрунті. У Тунісі Х. Бурґіба суттєво централізував політичну систему, але водночас здійснив глибинну секуляризацію туніського суспільства, передав під контроль держави ісламський університет Заїтуна та відкрив доступ жінкам у публічну сферу [31, с. 643], попри протидію з боку ісламістів. Бурґібу відсторонив від влади в ході конституційного перевороту З. Бен Алі, який продовжив соціальні реформи попередника [27, с. 5]. Сам Бен Алі залишив владу в січні 2011 р. під тиском масових протестів, але, на противагу сусіднім Лівії та Єгипту, політичне насилля було короткотерміновим і низькоінтенсивним.

Натомість на Філіппінах, які стали централізованими за правління Ф. Маркоса, починаючи з 1969 р. чинить збройний спротив «Нова Народна Армія», яка прагне здійснити маоїстську революцію в країні та на момент апогею військової потужності (1987 р.) «нараховувала 25 тис. членів, інфільтрувавши 12 % адміністративних одиниць» [32, с. 56]. Окрім лівих екстремістів, у країні з 1970 р. не припиняється активність релігійних етносепаратистів, які чинять спротив культурному домінуванню християнської більшості та вимагають визнання філіппінської ісламської нації [24, с. 285], таким чином підважуючи спроможність культурного апарату держави до продукування і відтворення єдиної філіппінської ідентичності. Схожа неспроможність контролювати соціально-політичні процеси притаманна централізованим Лаосу, Гаїті чи Сьєрра-Леоне, де авторитарний централізм С. Стівенса та його наступника Дж. Момо спричинив громадянську війну [6].

Розглянуті кейси спростовують альтернативний пояснювальний механізм, що допускав

прямую залежність між політикою незгоди та децентралізацією авторитарних режимів: спроможність держави впливати на поведінку недержавних акторів є змінною, незалежною від децентралізації. Оскільки інтенсивність політики незгоди виступала індикатором рівня інфраструктурної влади, це означає, що інфраструктурна влада та децентралізація є окремими категоріями.

Цю модель можна зобразити графічно (див. рис.): на осі Y показано *рівень децентралізації*, а на осі X – *рівень інфраструктурної влади*.

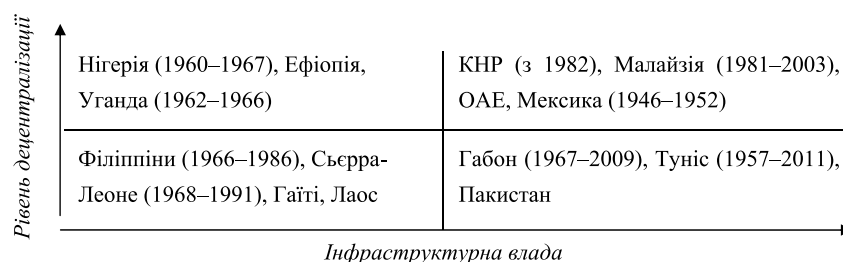

Рис. Можливі комбінації рівнів інфраструктурної влади та децентралізації авторитарних режимів

Розподіл між нижньою й верхньою половинами рисунка є аналітично нерелевантним: він показує рівень децентралізації політичних систем, не пояснюючи, чому децентралізовані Нігерія та Ефіопія страждають від етнічних повстань, сепаратизму, релігійного екстремізму та інших форм політичного насилля, тоді як децентралізовані КНР чи Мексика каналізують політику незгоди в системно безпечному руслі. Натомість засадничі відмінності полягають між країнами в правій і лівій частинах рисунка, адже саме інфраструктурна влада визначає успішність, стабільність і силу режиму.

Причинно-наслідковий зв'язок між стабільністю та інфраструктурною владою полягає в такому: *режим, який піклується про розвиток транспортної мережі, медичних закладів, галузі освіти, санітарних об'єктів, збільшує матеріальну та символічну легітимність в очах населення. Водночас суспільство, залежне від інфраструктурних послуг, легше адмініструвати, наглядати і контролювати, що, зрештою, також сприяє дотриманню соціально-політичного ладу та виживанню режиму.*

Саме тому в Мексиці, де між 1940 і 1980 рр. споживання електроенергії зросло у 8 разів, було побудовано 100 тис. км автошляхів [41, с. 284–285], а середня тривалість життя зросла з 41,5 раза у 1940 р. до 61,9 раза у 1970 р. [34, с. 164], «спостерігалася дивовижна політична стабільність» [22, с. 139]; а в Тунісі, чий режим станом на 2001 р. забезпечив усе міське населення (6,1 млн

осіб) та 78,4 % сільського населення (9,7 млн осіб) доступом до питної води [26, с. 54] й організував «єдину в регіоні загальну систему збирання та перероблення сміття» [26, с. 87], масові політичні протести траплялися рідше та були менш насильницькими, ніж в інших арабських країнах.

І навпаки: режими, які не піклуються про розвиток інфраструктури, не можуть покладатися на інфраструктурну владу, тож вони страждають від політичного насилля загалом і сепаратизму зокрема незалежно від рівня децентралізації. Показовим є випадок Нігерії: в осередку регіонального

сепаратизму, дельті Нігеру, головними проблемами, з якими стикаються спільноти та внаслідок яких вони прагнуть здійснити сецесію, є недорозвинута медична інфраструктура, відсутність транспортної мережі, брак закладів освіти, нестабільне енергопостачання, нестача питної води та погані умови проживання [29, с. 26]. Схожим чином і релігійні екстремісти – від послідовників Майтаціна до «Боко Харам» – мобілізуються внаслідок «економічної розрухи, знедолення... та місцевих нещастя на кшталт посухи та чуми рогатої худоби» [4, с. 98]. Сепаратизм і політичний екстремізм, породжені небажанням інвестувати кошти в інфраструктуру, спостерігаються і в інших централізованих та децентралізованих політичних системах – Мавританія, Колумбія, Алжир, ДР Конго, Афганістан...

Низка висновків можуть бути корисними для українського суспільства та професійних політиків: (1) децентралізація сама по собі не становить загрози територіальній цілісності української держави; (2) відсутність готовності та бажання інвестувати кошти в інфраструктуру може стати причиною інтенсифікації політики незгоди та політичних криз; (3) посилення інфраструктурної влади може бути корисним механізмом реінтеграції окремих регіонів до складу України. Можливо, саме реформа місцевого самоврядування, яка надасть повноваження і ресурси адміністративним одиницям на місцях, стане першим кроком з конструювання сильної інфраструктурної влади.

Список літератури

1. Децентралізація без префектів може призвести до сепаратизму – Луценко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uapress.info/uk/news/show/93346>. – Назва з екрана.
2. Загнітко О. Децентралізація та Анти-Централізація [Електронний ресурс] / Олег Загнітко. – Режим доступу: <http://voxukraine.org/2015/08/19/decentralization-v-anti-centralization-ukr>. – Назва з екрана.
3. Макаров Г. Очікувані ризики у процесі децентралізації влади в Україні. Аналітична записка [Електронний ресурс] / Гліб Валерійович Макаров // Національний інститут стратегічних досліджень. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/articles/1021/#_ftn3. – Назва з екрана.
4. Adesoji A. The Boko Haram Uprising and Islamic Revivalism in Nigeria / Abimbola Adesoji // *Africa Spectrum*. – 2010. – Vol. 45, № 2. – P. 95–108.
5. Bardhan P. Institutions Matter, but which ones? / Pranab Bardhan // *Economics of Transition*. – Vol. 13, № 3. – P. 499–532.
6. Boås M. Liberia and Sierra Leone: Dead Ringers? The Logic of Neopatrimonial Rule / Morten Boås // *Third World Quarterly*. – 2001. – Vol. 22, № 5. – P. 697–723.
7. Bringing the State Back In / ed.: Peter B. Evans, Dietrich Rueschmeyer & Theda Skocpol. – NY : Cambridge University Press, 1985. – 390 p.
8. Carpenter D. The forging of bureaucratic autonomy: reputations, networks, and policy innovation in executive agencies, 1862–1928 / Daniel P. Carpenter. – Princeton : Princeton University Press, 2001. – 324 p.
9. Ching Kwan Lee. The Power of Instability: Unraveling the Microfoundations of Bargained Authoritarianism in China / Ching Kwan Lee & Yonghong Zhang // *American Journal of Sociology*. – 2013. – Vol. 118, № 6. – P. 1475–1508.
10. Constitution of the People's Republic of China (Adopted on December 4, 1982) [Electronic resource]. – Mode of access: <http://en.people.cn/constitution/constitution.html>. – Title from the screen.
11. Evans P. Bureaucracy and growth: a cross-national analysis of the effects of 'Weberian' state structures on economic growth / Peter Evans & James E. Rauch // *American Sociological Review*. – 1999. – Vol. 64, № 5. – P. 748–765.
12. Fearon J. Ethnicity, insurgency and civil war / James D. Fearon & David D. Laitin // *American Political Science Review*. – 2003. – Vol. 97, № 1. – P. 75–90.
13. Fukuyama F. What is Governance? / Francis Fukuyama // *Center for Global Development*. – 2013. – Working Paper 314. – P. 1–18.
14. He Baogang. Rural democracy in China / Baogang He. – NY : Palgrave Macmillan, 2007. – 277 p.
15. Hendrix C. Measuring State capacity: Theoretical and empirical implications for the study of civil conflict / Cullen S. Hendrix // *Journal of Peace Research*. – 2010. – Vol. 47, № 3. – P. 273–285.
16. Herbst J. States and power in Africa / Jeffrey I. Herbst. – Princeton : Princeton University Press, 2000. – 280 p.
17. Ikenberry J. Reasons of State / John Ikenberry. – Ithaca, NY : Cornell University Press, 1988. – 213 p.
18. Kalyvas S. The logic of violence in civil war / Stathis N. Kalyvas. – Cambridge : Cambridge University Press, 2006. – 485 p.
19. Kocher M. State Capacity as a Conceptual Variable / Matthew Adam Kocher // *Yale Journal of International Affairs*. – 2010. – Vol. 5, № 2. – P. 137–145.
20. Landry P. Decentralized Authoritarianism in China / Pierre F. Landry. – NY : Cambridge University Press, 2008. – 295 p.
21. Levi M. Of Rule and Revenue / Margaret Levi. – Berkeley : University of California Press, 1988. – 253 p.
22. Liberalization in the Developing World / ed. by Alex E. Fernandez Jilberto & André Mommen. – London and NY : Routledge, 2003. – 320 p.
23. Mann M. The autonomous power of the state: its origins, mechanisms and results / Michael Mann // *European Journal of Sociology*. – 1984. – Vol. 25, № 2. – P. 185–213.
24. McKenna Th. Muslim Rulers and Rebels: Everyday Politics and Armed Separatism in the Southern Philippines / Thomas M. McKenna. – Berkeley : University of California Press, 1998. – 364 p.
25. Migdal J. Strong Societies and Weak States / Joel S. Migdal. – Princeton : Princeton University Press, 1988. – 296 p.
26. Ministère du Développement et de la Coopération Internationale, Banque Mondiale et Programme "Participation Privée dans les infrastructures méditerranéennes": étude sur la participation privée dans les infrastructures en Tunisie. – 2004. – Vol. III. – 293 p.
27. Murphy E. Economic and political change in Tunisia : from Bourguiba to Ben Ali / Emma C. Murphy. – NY : St. Martin's Press, 1999. – 285 p.
28. Ngolet F. Ideological Manipulations and Political Longevity: The Power of Omar Bongo in Gabon since 1967 / François Ngolet // *African Studies Review*. – 2000. – Vol. 43, № 2. – P. 55–71.
29. Omofonmwan S. Oil Exploitation and Conflict in the Niger-Delta Region of Nigeria / Samson Imasogie Omofonmwan & Lucky Osaretin Odiya // *Journal of Human Ecology*. – 2009. – Vol. 26, № 1. – P. 25–30.
30. Organski A. The War Ledger / A. F. K. Organski & Jacek Kugler. – Chicago : University of Chicago Press, 1980.
31. Pickard D. Challenges to legitimate governance in post-revolution Tunisia / Duncan Pickard // *The Journal of North African Studies*. – 2011. – Vol. 16, № 4. – P. 637–652.
32. Riedinger J. Agrarian reform in the Philippines: democratic transition and redistributive reform / Jeffrey M. Riedinger. – Stanford : Stanford University Press, 1995. – 366 p.
33. Soifer H. State Infrastructural Power: Approaches to Conceptualization and Measurement / Hillel Soifer // *Studies in Comparative International Development*. – 2008. – Vol. 43, № 3. – P. 231–251.
34. Sommerhoff G. Mexiko: mit 55 Tabellen / Gerhard Sommerhoff & Christian Weber. – Darmstadt : Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1999. – 396 S.
35. The Basic Law of the Hong Kong Special Administrative Region of the People's Republic of China [Electronic resource]. – Mode of access: http://www.basiclaw.gov.hk/en/basiclawtext/images/basiclaw_full_text_en.pdf. – Title from the screen.
36. Tilly Ch. Democracy / Charles Tilly. – NY : Cambridge University Press, 2007. – 234 p.
37. Veeck G. China's geography: globalization and the dynamics of political, economic, and social change / Gregory Veeck. – Lanham : Rowman & Littlefield, 2011. – 319 p.
38. vom Hau M. State Infrastructural Power and Nationalism: Comparative Lessons from Mexico and Argentina / Matthias vom Hau // *Studies in Comparative International Development*. – 2008. – Vol. 43, № 3. – P. 334–354.
39. Weller N. Tax Man Cometh: Income Taxation as a Measure of State Capacity [Electronic resource] / Nick Weller & Melissa Ziegler // *Symposium: Democracy and Its Development*. – 2008. – Mode of access: <http://escholarship.org.sci-hub.io/uc/item/3q4347n4>. – Title from the screen.
40. When states fail: causes and consequences / ed. by Robert I. Rotberg. – Princeton : Princeton University Press, 2004. – 335 p.
41. Wionczek M. Industrialization, Foreign Capital and Technology Transfer: The Mexican Experience 1930–85 / Miguel S. Wionczek // *Development and Change*. – 1986. – Vol. 17. – P. 283–302.
42. Yang Dali. Beyond Beijing: liberalization and the regions in China / Dali L. Yang. – London and NY : Routledge, 2003. – 199 p.
43. Yongnian Zheng. China's de facto federalism / Yongnian Zheng // *Federalism in Asia* / ed. by Baogang He, Brian Galligan & Takashi Inoguchi. – Cheltenham-Northampton : Edward Elgar Publishing, 2007. – P. 213–241.

I. Gomza

DECENTRALIZATION, INFRASTRUCTURAL POWER, AND SEPARATISM: COMPLEX RELATIONS WITHIN AUTHORITARIAN REGIMES

Contrary to conventional wisdom, authoritarian regimes are not centralized political entities. Some of them are both federative and consultative. The author uses intensity of contention politics under authoritarian rule as an indicator to show that decentralization and infrastructural power are independent variables, thus separatism is not a bigger threat under decentralized political systems.

Keywords: authoritarian regime, decentralization, state capacity, infrastructural power, contentious politics.

Матеріал надійшов 28.10.2015

УДК 32:327:323.14

Маруховська-Картунова О. О.

ЕВОЛЮЦІЯ ТА СУТНІСТЬ ЕТНОКЛАНОВИХ РЕЖИМІВ: ЕТНОКОНФЛІКТОЛОГІЧНИЙ ВИМІР

Статтю присвячено аналізу еволюції та сутності етнокланових режимів. Виявлено, що ці режими мають, з одного боку, певний компромісний, а з другого – надзвичайно потужний конфліктний потенціал. Показано їх закритий, антидемократичний, антигромадянський характер. Доведено, що проникнення «етнокланових мереж» в офіційні інститути влади підриває і послаблює державу, перешкоджає її демократичним перетворенням та провокує етнополітичні конфлікти, а встановлення етнокланових режимів і впровадження етнокланової політики призводить до ескалації цих конфліктів чи навіть до громадянських війн.

Ключові слова: етноконфліктологічний вимір, етнокланові режими, етнокланові мережі, етнокланова політика, етнополітичні конфлікти, громадянські війни.

Сучасний світ розвивається в умовах і під впливом одразу двох рушійних сил: глобалізації та локалізації. Цей складний і вкрай суперечливий процес було названо «глокалізацією», тобто одночасною глобалізацією та локалізацією. Зарубіжні та вітчизняні дослідники цілком слушно вважають глокалізацію об'єктивним процесом і розглядають її як реакцію локальних, національних та регіональних спільнот на світову

глобалізацію [5; 7]. Глокалізація суттєво вплинула на всі сфери суспільного життя, зокрема й на етнополітичну, викликавши тут надзвичайно складні й суперечливі турбулентні процеси, що дає підстави авторів цієї статті назвати сучасну епоху «епохою етнополітичної турбулентності».

З погляду етнополітичної конфліктології, ця епоха характеризується глобальними процесами етнічного ренесансу, мобілізації й політизації